

Latvijas Republikas Vides ministrija
VIDES PĀRRAUDZĪBAS VALSTS BIROJS
Reģ.Nr. 90000628077, Rūpniecības iela 23, Rīga, LV - 1045 (tālrunis: 7321173; fakss:
7321049)

Atzinums Nr.7
par divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu
ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz
vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu

Derīgs līdz 2008.gada 9.decembrim.

Paredzētās darbības ierosinātājs - Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūra, reģistrācijas Nr.000311197, adrese: Miera ielā 31, Salaspilī, LV 2169, tālr.7901212.

Noslēguma ziņojuma izstrādātājs - SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment", reģistrācijas Nr.40003374818, adrese: Skolas ielā 10 – 8, Rīgā, LV – 1010, tālrunis 7242411. Pamatojoties uz Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras 2005.gada 28.septembrī Vides pārraudzības valsts birojā iesniegto divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu, tika uzsākta atzinuma sagatavošanas un izdošanas procedūra saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 19.pantu.

1. Paredzētās darbības nosaukums - divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūve radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons".

2. Paredzētās darbības iespējamā norises vieta - "Kalniņos", Baldones pilsētas lauku teritorijā.

3. Īss paredzētās darbības raksturojums

1995.gada 16.maijā Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr.263 "Par pasākumiem Salaspils zinātniski pētnieciskā atomreaktora likvidācijas sagatavošanai", kurā tika noteikta darba izpildes kārtība un pienākumu sadalījums starp ministrijām. Savukārt 1998.gada 2.jūnijā Ministru kabinets izdeva rīkojumu Nr.292 "Par bezpeļņas organizācijas valsts zinātniskās iestādes "Latvijas Zinātņu akadēmijas Kodolpētniecības centrs" kodolreaktora apturēšanu un finansēšanas kārtību", pamatojoties uz kuru 1998. gadā tika apturēta kodolreaktora darbība, veikta virkne pasākumu un priekšdarbu tā demontāžai, kā arī 2003.gadā veikts paredzēto demontāžas darbu ietekmes uz vidi novērtējums. Šī novērtējuma rezultāti parāda, ka piemērotākais risinājums ir reaktora demontāža, radioaktīvos atkritumus izvietojot radioaktīvo atkritumu glabātavā. Aprēķināts, ka demontāžas rezultātā veidosies nedaudz vairāk par 1,5 tūkstošiem tonnu atkritumu, no tiem 250 tonnas neradioaktīvi, 870 tonnas radioaktīvi nosmērēti, 270 tonnas zemas radioaktivitātes, 160 tonnas vidējas radioaktivitātes atkritumi. Galvenie materiāli, kas tiks savākti kodolreaktora demontāžas rezultātā, būs tērauds un betons. Tā kā esošie Baldones radioaktīvo atkritumu glabātavas tvertņu tilpumi nespēj nodrošināt visu Salaspils kodolreaktora atkritumu radioaktīvo atkritumu pieņemšanu, bez tam radioaktīvie atkritumi regulāri nelielos daudzumos rodas rūpniecībā, veselības aprūpē un citās tautsaimniecības nozarēs, tika uzsākta projekta sagatavošana par divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūvi.

Ietekmes uz vidi novērtējums divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūvei radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" tika uzsākts 2004.gada 12.augustā, kad Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs, izskatot Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras Pieteikumu, kas sagatavots pamatojoties uz 2003.gada 26.jūnija Ministru kabineta rīkojumu Nr.414 "Par Radioaktīvo atkritumu glabāšanas koncepciju", ietekmes uz vidi novērtējumam jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto

slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūvei radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons", pieņēma lēmumu par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras piemērošanu paredzētajai darbībai, pamatojoties uz likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 4.pantu un šā likuma 1.pielikuma "Objekti, kuru ietekmes novērtējums ir nepieciešams" 5.punktu. Saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 23.novembra noteikumiem Nr.969 "Grozījumi Ministru kabineta 2004.gada 6.janvāra noteikumos Nr.4 "Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts biroja nolikums"" ar 2005.gada 1.janvāri nosaukums "Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs" ir aizstāts ar nosaukumu "Vides pārraudzības valsts birojs".

Atbilstoši ziņojumā sniegtajai informācijai kopš 1962.gada visi radioaktīvie atkritumi Latvijā tiek apglabāti vai ilgstoši uzglabāti pievirsmas tipa radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons". Radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" teritorijas platība 7 ha, zemes kadastra Nr.80250020164, to apsaimnieko Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūra. Glabātava atrodas Rīgas rajonā, Baldones pilsētas ar lauku teritorijā apmēram 4 km attālumā no Baldones un 27 km attālumā no Rīgas.

Glabātavas teritoriju ietver skujkoku meža masīvs – Mašenu sila ziemeļrietumu daļa, kas mijas ar lauksaimniecības zemēm. Tuvākās lauksaimniecībā izmantojamās zemes atrodas apmēram 150 m uz ziemeļiem (zemes īpašums "Dālderī") un apmēram 150 m līdz 400 m uz dienvidiem – dienvidrietumiem. Lauksaimniecības zemes pārsvarā tiek izmantotas kā ganības. Savukārt neizmantotās pļavas pakāpeniski aizaug ar krūmiem.

Tuvākās viensētas atrodas apmēram 1 km uz ziemeļaustrumiem un dienvidaustrumiem no glabātavas. Pavisam 2,5 km rādiusā ap glabātavu ir izvietotas apmēram 40 viensētas. Tuvākās lielākās apdzīvotās vietas atrodas apmēram 3 km no glabātavas: dienvidaustrumos "Mežvidi", ziemeļrietumos "Pulkarne", dienvidrietumos "Jeņči". Baldones pilsēta, kurā patlaban dzīvo aptuveni 5000 iedzīvotāju, atrodas apmēram 4 km attālumā uz dienvidrietumiem no glabātavas. Apmēram 800 m uz dienvidrietumiem no glabātavas teritorijas atrodas mālsmilts ieguves karjers "Skaistkalne". Vairāk kā 1 km attālumā uz ziemeļrietumiem atrodas liellopu ferma un apmēram 2,4 km uz rietumiem no glabātavas teritorijas atrodas bijusī putnu ferma "Ziemeļi", kuras dažās ēkās patlaban notiek saimnieciska darbība.

Baldones pilsēta un tās apkārtnē savulaik ir veidojusies kā kūrorts un atpūtas vieta, pateicoties sēravotiem un ārstniecisko dūņu ieguvei Pladu purvā, kā arī pievilcīgajai ainavai. Tuvākie izmantojamie sēravoti un ārstniecisko dūņu ieguves vietas atrodas apmēram 4 km uz ziemeļaustrumiem un 5 km dienvidaustrumiem no glabātavas "Radons" teritorijas, taču kopš pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu sākuma to izmantošana ir būtiski samazinājusies. Citi rekreācijas objekti – slēpošanas trases Riekstukalnā, slēpošanas bāze "Mežkalni", Liliju ezers, Baldones sanatorija ar parku atrodas 4,5 km līdz 6,5 km no glabātavas.

Tuvākās Latvijas Natura 2000 - Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas - dabas parks "Dolessala" atrodas apmēram 9 km uz ziemeļrietumiem, savukārt ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis "Ogres dolomītu krauja", dabas liegumi "Kalēju tīrelis" un "Lāču purvs" atrodas vairāk kā 10 km attālumā. Apmēram 5 km līdz 8 km attālumā atrodas trīs dabas pieminekļi – Baldones Baltās pils parks, Baldones sanatorijas parks un Paula Galenieka dendroloģiskie stādījumi Baldones "Rozītēs".

Atbilstoši Rīgas rajona plānojumam, kuram patlaban tiek izstrādāti grozījumi, radioaktīvo atkritumu glabātava "Radons" ir noteikta kā paaugstināta riska objekts ar nelabvēlīgu ietekmi uz vidi. Savukārt, Baldones pilsētai ar lauku teritoriju izstrādātajā teritorijas plānojuma 1.redakcijā nekādi papildus aprobežojumi radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" un tai piegulošajām teritorijām nav noteikti. Ziņojumā norādīts, ka aptuveni 150 m uz ziemeļiem no radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" robežas teritorijas zemes gabalā "Dālderī" teritorijas plānojuma pirmajā redakcijā ir paredzēta lauku apbūves teritorija 63,7 ha platībā, lauku apbūve ar minimālo apbūves zemes vienību 0,5 ha paredzēta arī apmēram 1200 m uz austrumiem no glabātavas teritorijas. Aptuveni 700 m līdz 1000 m attālumā uz ziemeļiem - ziemeļrietumiem no radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" ir ielānots perspektīvais Rīgas apvedceļa dzelzceļa trases alternatīvais koridors. Realizējot plānoto apbūvi, radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" apkārtnē izveidosies jaunas dzīvojamās apbūves teritorijas.

Glabātavas "Radons" apkārtnes reljefs ir paugurains. Augstākie pauguri – Riekstkalns un Morisonkalns pārsniedz 80 m virs jūras līmeņa. Dālderkalna jeb Atomkalna, kur ierīkota radioaktīvo atkritumu glabātava "Radons", augstums ir 64 m virs jūras līmeņa. Visā objekta teritorijā kvartāra nogulumu biezums ir 40 līdz 45 m. Ģeoloģiskā griezuma augšējo daļu glabātavas teritorijā veido 0,5 m biezs tehnogēno nogulumu slānis, kas galvenokārt sastāv no dažādgraudainas smilts ar grants un oļu piejaukumu. Zem tā ieguļ 6 līdz 10 m biezs limnoglaciālo nogulumu slānis, kam seko 4 līdz 7 m biezs aleirīta vai mālsmilts slānis. Morēnas slāņa kopējais biezums sasniedz 15 līdz 25 m. Zem kvartāra nogulumiem atrodas augšdevona ieži, kuru ģeoloģiskā griezuma augšējo daļu veido 4 līdz 6 m biezi Daugavas svītas dolomīti, kam seko 22 m biezs Salaspils svītas iežu slānis, ko veido māla un merģeļa slāņmijas ar retām plānām ģipsakmens starpkārtiņām. Mālainās slāņkopas Salaspils svītas iežu slānī izolē Salaspils ūdens horizontu no augšējā Daugavas un dziļākā Pļaviņu ūdens horizonta. Baldones pilsētas ūdensapgādei tiek izmantots Gaujas horizonts un tā dabiskā aizsargātība no potenciālā virszemes piesārņojuma, spriežot pēc teritorijas ģeoloģiskās uzbūves – mālaino nogulumu īpatsvara griezumā, ir ļoti laba, jo kvartāra vāji filtrējošo nogulumu, kā arī mālaino starpslāņu kopējais biezums augstāk izvietotajās svītās nav mazāks par 35 m. Glabātava "Radons" ir izvietota teritorijā, kur gruntsūdens un spiedūdens horizontus atdala vāji filtrējoši morēnas nogulumu, līdz ar to nav tiešas hidrauliskās saistības starp minētajiem ūdens horizontiem. Neraugoties uz to, ka Baldones apkārtnē ir novērotas karsta procesu izpausmes, glabātavas "Radons" iecirkņa ģeoloģiskā uzbūve nav piemērota aktīvā karsta virszemes formu attīstībai. Šeit nav attīstīti arī nogāžu erozijas procesi. Ap objektu ir izveidoti pazemes ūdeņu novērojumu urbumi. Atkarībā no novērojumu urbuma novietojuma gruntsūdens līmenis atrodas 8 līdz 20 m no zemes virsmas. Ņemot vērā gruntsūdens līmeņa dziļumu, horizonta atslodze objekta apkaimē nenorisinās, Latvijas apstākļos reti sastopamais tik dziļais gruntsūdeņu līmenis un hidroģeoloģiskie apstākļi kopumā ar izdevīgo izvietojumu bija aspekti, kādēļ savulaik šī vieta tika izvēlēta radioaktīvo atkritumu glabātavas izveidei.

Glabātavai ir ērta piebraukšana no autoceļa Rīga - Baldone, tā izvietota reljefa paaugstinājumā, kas apaudzis ar mežu.

Radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" teritorija ir iedalīta: pārraudzības zonā (A zona), kurā ir izvietota administrācijas un laboratorijas ēka, galvenā sardzes posteņa ēka, autotransporta garāžas un katlu māja, un kontroles zonā (B zona), kurā atrodas dezaktivācijas punkts un radioaktīvo atkritumu glabātava. A zona ir iežogota ar metāla sieta žogu, bet B zona ir iežogota ar betona žogu, virs kura ierīkots dzeloņstieplu pinums. Teritorijas kontrolei izmanto video novērošanas un citas tehniskās kontroles sistēmas. Patlaban glabātavā 4 m līdz 6 m dziļumā ir izbūvētas septiņas dzelzsbetona tvertnes radioaktīvo atkritumu konteineru noglabāšanai, no tām sešas tvertnes jau ir slēgtas, t.i., noslēgtas ar dzelzsbetona plāksnēm, pārklātas ar hidroizolācijas slāni, apbērtas ar smilšu un augsnes slāņiem, izveidojot nelielus uzkalniņus. Septīto tvertni, kuras tilpums ir 1200 m³, sāka izmantot 1995.gadā un izmanto arī pašlaik. Vienā no septītās tvertnes 10 nodalījumiem ir ievietoti 64 standarta 1,2 m x 1,2 m x 1,2 m dzelzsbetona atkritumu konteineri (A-172 tipa) un līdz ar to nodalījums ir piepildīts. Vairākus citus septītās tvertnes nodalījumus izmanto ilgdzīvojošo lietoto slēgto starojuma avotu pagaidu uzglabāšanai. Ilgdzīvojošie lietotie slēgtie starojuma avoti tiek glabāti 130 tērauda mucās iecementētā veidā un 2 tērauda mucās brīvi – neapstrādāti. Slēgtā otrā tvertne, kuru veido pazemē monolītā betonā ietverta 200 m³ liela nerūsējošā tērauda tilpne, patlaban ir tukša, tāpēc uz šo tvertni paredzēts pārvietot mucas, kurās atrodas vāji radioaktīvi sasmērēti metāllūžņi no septītās tvertnes un Dubultu objekta (radona laboratorija), demontāžas un dezaktivācijas rezultātā radušos Salaspilī pārstrādātus zemas aktivitātes atkritumus (50 m³), kā arī Salaspils kodolreaktora sasmērētos siltumapmaiņus un zemas aktivitātes piesārņotas smiltis. Kopumā glabātavas "Radons" esošajās tvertnēs ir apglabāti vai ievietoti ilgstošai glabāšanai 800 m³ radioaktīvo atkritumu (kopā ar konteineriem).

Īpaša uzmanība objektā tiek pievērsta tam, lai aprīkojums ļautu novērst negadījumus objektā. Dažādās prasības, kas jāievēro glabātavā "Radons", ir noteiktas gan likumā "Par radiācijas drošību un kodoldrošību", gan 2002.gada 19.marta Ministru kabineta noteikumos Nr.129 "Prasības darbībām ar radioaktīvajiem atkritumiem un ar tiem saistītajiem materiāliem", gan radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" ekspluatācijas instrukcijā. Atvestajiem atkritumiem tiek pārbaudīti pavaddokumenti, izmērīta starojuma dozas jauda un virsmas piesārņojums, kā arī tie tiek vizuāli novērtēti. Datu bāzē tiek uzkrāta informācija par radioaktīvo atkritumu

ražotāju, izotopiem un to aktivitāti, par atkritumu apstrādes pakāpi un apstrādē izmantotajiem materiāliem. Pamatojoties uz šiem datiem, ir iespējams izrēķināt un pārbaudīt tvertnes radioaktivitātes līmeni, kā arī salīdzināt to ar noteiktajiem robežlīmeņiem.

Objekta ūdensapgāde tiek nodrošināta no vietējiem urbumiem. Komunālie notekūdeņi tiek savākti krājrezervuāros, kurus periodiski izved uz Baldones pilsētas notekūdeņu attīrīšanas ietaisēm. Teritorijā ir ierīkota arī speciālā kanalizācija skalojamo notekūdeņu savākšanai tvertnē un izvešanai apstrādei un izmantošanai betonēšanas darbos Salaspils kodolreaktorā.

Lai novērotu glabātavas "Radons" radioekoloģisko situāciju, ir izstrādātas un tiek īstenotas monitoringa programmas, kuru mērķis ir sekot γ – starojuma dozas jaudas izmaiņām un noskaidrot, vai vidē nav izplūduši mākslīgie radionuklīdi no radioaktīvo atkritumu tvertnēm. 1995.gadā uzsāktā monitoringa programma ietver gruntsūdeņu, virszemes ūdeņu, gaisa, augsnes un augu pārbaudes. Programmas ietvaros tiek mērīts arī darba telpu piesārņojums. Pašlaik spēkā ir 2003.gadā apstiprinātās Valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu kontroles programmas 1.1.apakšprogramma "Vides monitoringa programma radioaktīvo atkritumu glabātavai "Radons"". Saskaņā ar šo programmu galvenie kontrolējamie parametri ir γ – starojums apkārtējā gaisā un telpās, darba telpu sasmērētība, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu īpatnējā aktivitāte, nokrišņu, augsnes un augu radioaktīvais piesārņojums. Īpatnējā radioaktivitāte tiek noteikta augsnes un augu paraugos 1 līdz 5 km rādiusā ap objektu, savukārt ūdenstīlpēs 5 km rādiusā ap objektu. Ir izveidots arī automātiskā monitoringa 15 staciju tīkls, kas pārklāj visu Latvijas teritoriju. Šīs stacijas ietilpst Latvijas valsts radiācijas avāriju agrīnās brīdināšanas sistēmā, tās darbojas "on line" režīmā un fiksē γ – starojuma līmeni stacijas atrašanās vietā. Šo staciju mērījumu dati ir pieejami Radiācijas Drošības centra interneta mājas lapā.

Ziņojumā iekļauta informācija, ka objekta B un A zonu kontrolpunktos γ – starojuma dozas jauda tiek mērīta kopš 1987.gada. Novērojumi liecina, ka kontrolpunktos γ – starojums ir vidējā dabiskā fona līmenī un svārstās atkarībā no gadalaika. Darbavietu virsmu piesārņojuma ar α un β radioaktīvajiem nuklīdiem kontrole tiek veikta pēc katras darbības ar radioaktīvajām vielām vai vismaz reizi mēnesī. Augsnes paraugu (300 m līdz 5 km no objekta) analīžu rezultāti ^{137}Cs un ^{90}Sr radionuklīdu koncentrācijām liecina, ka glabātava "Radons" nav radījusi piesārņojumu. Konstatēta ^{137}Cs un ^{90}Sr īpatnējā radioaktivitāte ir zemāka par minimāli nozīmīgo īpatnējo radioaktivitāti šiem izotopiem. Arī augu paraugos konstatēta ^{137}Cs līmenis laika gaitā paliek nemainīgs un neatšķiras no vidējiem rādītājiem Latvijas teritorijā, proti, ^{137}Cs konstatētās vērtības ir zemākas par dzīvnieku barības radioaktīvā piesārņojuma maksimālo limitu. Dabiskas izcelsmes radionuklīdu ^{238}U , ^{232}Th un ^{40}K īpatnējā radioaktivitāte nepārsniedz to maksimālos limitus. ^{137}Cs īpatnējā radioaktivitāte ir zemāka arī par maksimāli pieļaujamā radioaktīvā piesārņojuma limitu svaigos dārzeņos. Salīdzinot īpatnējo radioaktivitāti gruntsūdeņos glabātavas "Radons" tuvumā un citur, var secināt, ka nav pierādījumu, kas liecinātu par ar ^{232}Th , ^{238}U un ^{137}Cs piesārņotu šķidrumu noplūdēm no objekta. Tāpat gruntsūdeņos nav konstatēti citi mākslīgie izotopi, piemēram, ^{60}Co un ^{90}Sr . Īpatnējā radioaktivitāte gruntsūdeņos glabātavas apkārtnē neatšķiras no gruntsūdeņu radioaktivitātes jebkur citur Latvijā. Kontroles akās radioaktīvo atkritumu tvertņu tiešā tuvumā konstatētas palielinātas tritija koncentrācijas, kas ziņojumā tiek raksturotas kā nebūtiskas un praktiski ir bez izmaiņām pēdējo gadu laikā. Glabātavas "Radons" tuvumā veikto īpatnējās radioaktivitātes mērījumu rezultāti virszemes ūdeņos un nokrišņos liecina, ka objekta darbība nav izraisījusi virszemes ūdeņu piesārņojumu, jo rezultāti neatšķiras no citās Latvijas vietās veiktajiem mērījumiem. Reizi mēnesī glabātavas "Radons" kontroles zonā tiek noteikts atmosfēras piesārņojums ar radioaktīvajiem aerosoliem. Aerosolu γ – radioaktivitāti veido galvenokārt dabiskais radionuklīds ^7Be un nedaudz mākslīgie radionuklīdi, kuri izkrīt ar nokrišņiem. Mērījumu rezultāti rāda, ka ^7Be radioaktivitātes līmenis atbilst vidējiem rādītājiem Ziemeļeiropā. Līdz ar to nav datu, ka glabātava "Radons" izraisītu gaisa piesārņojumu. Katru dienu tiek mērītas γ – starojuma dozas jauda glabātavas "Radons" apkārtnē un citviet Latvijā. Pārraudzības zonā šīs vērtības atbilst dabiskajam fona līmenim reģionā. Līdz ar to ārpus glabātavas teritorijas nedz gaisā, nedz augsnē, nedz virszemes ūdeņos, nedz augos nav

konstatēts paaugstināts radioaktivitātes līmenis, kas varētu izraisīt negatīvu ietekmi uz iedzīvotāju dzīves apstākļiem.

Noslēguma ziņojumā ir analizēti vairāki scenāriji saistībā ar Salaspils kodolreaktora demontāžas rezultātā veidojošos radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu, izvērtējot ekonomiskos, sociālos, tehniskos un drošības, kā arī vides un zemes izmantošanas apsvērumus. Analīzes rezultāti rāda, ka:

- “nulles” scenārijs – nedarīt neko, nav pieņemams, jo spēkā esošie normatīvie akti nosaka, ka ir jānodrošina radioaktīvo atkritumu droša apsaimniekošana;
- 1.scenārijs – turpināt līdzšinējo radioaktīvo atkritumu glabātavas “Radons” darbību un Salaspils kodolreaktora demontāžu, izveidojot radioaktīvo atkritumu vietu citur Latvijā, jo visus atkritumus nebūs iespējams ievietot glabātavā “Radons”. Scenārijs ir praktiski nereāls, jo šāda objekta, kuram pēc slēgšanas jāatrodas valsts uzraudzībā 300 gadus, izveidei un uzturēšanai būtu nepieciešami ļoti lieli resursi, kam nav objektīva pamatojuma;
- 2.scenārijs – uz nenoteiktu laiku atlikt Salaspils kodolreaktora demontāžu. Jāapzinās, ka objekts būs jādemontē jebkurā gadījumā un atkritumu apsaimniekošana būs jārisina nākamajām paaudzēm. Objekts būs jāpārtrauca līdz pat tā nojaukšanai un atkritumu aizvākšanai. Prognozējama negatīva ietekme uz vidi, kas saistīta ar objekta novēlotu atvēršanu;
- 3.scenārijs – uzbūvēt pagaidu virszemes glabātavu Salaspilī, kur izvietot Salaspils kodolreaktora demontāžas atkritumus. Tas saistīts ar augstām izmaksām objekta izveidei, uzturēšanai un pārraudzībai. Ar laiku atkritumi būs jāpārvieto uz citu glabātavu un rezultātā atkritumu apsaimniekošana būs jārisina nākamajām paaudzēm. Darbinieki pastāvīgi būs pakļauti glabātavas atkritumu iedarbībai. Prognozējama negatīva ietekme uz vidi, kas saistīta ar objekta novēlotu atvēršanu;
- 4.scenārijs - radioaktīvo atkritumu glabātavas “Radons” paplašināšana, izveidojot divas jaunas radioaktīvo atkritumu apglabāšanas tvertnes ar katras ietilpību 1200 m³ apstrādātu atkritumu (720 standarta A-172 tipa dzelzsbetona atkritumu konteineri) un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavu, kuras ietilpība 100 m³ iepakotu atkritumu. Paplašinot radioaktīvo atkritumu glabātavu “Radons”, tiks izveidota un uzturēta sistēma visu kvalitātes un drošības pasākumu nodrošināšanai.

Radioaktīvo atkritumu glabātavas “Radons” paplašināšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu Salaspils kodolreaktora likvidēšanas rezultātā veidojošos apmēram 1300 tonnu radioaktīvo atkritumu, kā arī radioaktīvo atkritumu, kas veidojas rūpniecībā, medicīnā un pētniecībā, apglabāšanu. Patlaban Latvijā nav ilgi dzīvojošo radioaktīvo atkritumu ilgtermiņa glabātavas. Tāpēc tiek plānots glabātavā “Radons” izveidot divas jaunas radioaktīvo atkritumu apglabāšanas tvertnes ar katras ietilpību 1200 m³ apstrādātu atkritumu (720 standarta A-172 tipa dzelzsbetona atkritumu konteineri) un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavu, kuras ietilpība būs 100 m³ iepakotu atkritumu. Uz lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavu plānots pārvietojot ilgdzīvojošos lietotos slēgtos starojuma avotus no septītās tvertnes, tādējādi visus deviņus atlikušos septītās tvertnes nodalījumus turpmāk varētu izmantot A-172 tipa konteineru uzglabāšanai. Divas jaunās tvertnes paredzētas zemas un vidējas radioaktivitātes atkritumu galīgai apglabāšanai. To uzbūve ir piemērota atkritumu izņemšanai no tvertnēm līdz pat pēdējā pārsega uzlikšanai. Savukārt, lietoto slēgto jonizējošā starojuma avotu un radioaktīvo atkritumu ilgtermiņa glabātavā ievietos zemas un vidējas aktivitātes atkritumus, kas neatbilst pievirsmas tipa radioaktīvo atkritumu glabātavā apglabājamo atkritumu kritērijiem. Ar laiku ilgstošai glabāšanai paredzētos radioaktīvos atkritumus pārvietos uz ģeoloģisko radioaktīvo atkritumu glabātavu. Jaunajās tvertnēs izvietojamos atkritumus piegādās pārstrādātus un sagatavotus atbilstoši Ministru kabineta 2002.gada 19.marta noteikumiem Nr.129 “Prasības darbībām ar radioaktīvajiem atkritumiem un ar tiem saistītajiem materiāliem”. Tvertņu pamatus izveidos no 60 cm biezas dzelzsbetona plāksnes. Gan pamatni, gan tvertņu sienas no apkārtējās augsnes norobežos ar asfalta, alumīnija un stiklaplasta starpslāņiem. Jauno radioaktīvo atkritumu apglabāšanas tvertni veidos 10 zemē iegremdēti 8x5,2x5 m nodalījumi ar 60 cm biežām dzelzsbetona sienām, kuras pārklātas ar speciālu krāsu, kas aiztur mitruma izdalīšanos no betona un līdz minimumam samazina iespējamo izotopu izskalošanos. Katram nodalījumam paredzēts 4 tonnas smags 30

līdz 40 cm biezs dzelzsbetona pārsegs. Nodalījumu stūrī tiks izveidotas kontrolakas jebkura iespējamā ūdens novadīšanai uz tvertnes kontrolakām, kurās nonāks ūdens arī no augsnes un tvertni aptverošajiem starpslāņiem. Nodalījumu uzbūve ir izturīga pret seismiskām parādībām. Virs tvertnēm paredzēts izveidot vieglas ar tēraudu pārklātas būves, kas iztur vēja ātrumu līdz 160 km/ stundā. Šajās būvēs ir paredzēti sanitārie mezgli un ģērbtuvēs. Beidzot darbību, tvertnes tiks pārsegas ar noslēdzošo slāni, ko veido vairāku slāņu pārsegs, proti,

- vismaz 1 m biezs monolīta dzelzsbetona slānis tūlīt virs radioaktīvo atkritumu tvertnes;
- hidroizolācijas pārklājums;
- vismaz 1 m biezs grants slānis, kas pasargā hidroizolācijas pārklājumu no bojājuma;
- 50 cm biezs māla aizsargslānis;
- vismaz 1 m biezs akmens šķembu slānis, lai aizsargātu pret cilvēku iejaukšanos;
- 2 m bieza augsnes kārtā ar vai bez veģetācijas.

Savukārt, lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas, kuras darbības laiks tiek plānots vismaz 50 gadi, izveidei tiek izskatītas trīs iespējamās alternatīvas. Tā var būt savrup stāvoša būve vai piekļauties esošajai dezaktivācijas ēkai. Katra alternatīva ietver ventilācijas sistēmas ar filtriem izveidi. Visas alternatīvas paredz būvei izmantot 25 cm biežus betona paneļus, jumtu pārklāt ar tēraudu un hidroizolējošo slāni, kā arī glabāšanas zonu ietvert ar 4 m augstu betona aizsargsienu, ko paredzēts izveidot 1,5 m no glabātavas zonas ārsienas. Šajā glabātavā varēs ievietot ne vairāk kā 72 atkritumu konteinerus Pirmā alternatīva paredz pieņemt apstrādātus un neapstrādātus radioaktīvos atkritumus, apstrādāt un izvietot tos ilgstošai uzglabāšanai, nodrošinot pastāvīgu starojuma kontroli. Būvē paredzētas radiācijas kontroles, sanitārās un ģērbtuvju telpas. Otrā alternatīva paredz ilgtermiņā uzglabāt tikai apstrādātus radioaktīvos atkritumus. Būvē paredzētas atkritumu pieņemšanas un sanitārās telpas, kā arī iekārtas starojuma dozas jaudas pastāvīgai kontrolei. Trešā alternatīva paredz tikai glabāšanas zonu. Šajā gadījumā būve ar 10 m garu koridoru tiek savienota ar esošo dezaktivācijas ēku. Tiek apskatīti arī dažādi atkritumu iepakojuma varianti, proti, atkritumu glabāšana 0,2 m³ tērauda mucās vai dzelzsbetona pakās. Salīdzinot iespējamās alternatīvas, dzelzsbetona pakām ir augstāka drošība un, pārvietojot tās nākotnē uz ilgtermiņa glabātavu, nebūs nepieciešama pārpakošana. Savukārt, realizējot pirmo alternatīvu, kas paredz pieņemt apstrādātus un neapstrādātus radioaktīvos atkritumus, apstrādāt un izvietot tos ilgstošai uzglabāšanai, būtu iespējams veikt darbības ar neapstrādātiem radioaktīviem atkritumiem, taču projekta izmaksas šajā gadījumā ir ievērojami lielākas.

Radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" paplašināšana nav saistīta ar citu būvju demontāžu būvlaukumā. Izraktā augsne un grunts, kuras apjoms būs ap 45500 m³, tiks izmantota slēgto tvertņu (1. – 6.) pārsegšanai un teritorijas labiekārtošanai glabātavas B zonas robežās. Veiktie gaisu piesārņojošo vielu izkliedes aprēķini rāda, ka ārpus būvlaukuma gaisa kvalitātes normatīvi (cietajam daļiņām PM₁₀) netiks pārsniegti. Arī trokšņa līmenis nepārsniegs normatīvajos aktos noteiktos lielumus, jo darbus plānots veikt dienā. Tiek prognozēts, ka būvdarbu laikā glabātavas pievedceļu apkārtnē uz autoceļa P89 autotransporta kustība palielināsies par 20 automašīnām dienā, līdz ar to ar transportu saistītais trokšņa un gaisa piesārņojuma pieaugums autoceļam piegulošajā teritorijā būvniecības laikā vērtējams kā nebūtisks. Netiek prognozētas arī teritorijas hidroģeoloģiskā režīma izmaiņas. Ņemot vērā, ka pašlaik nav novērots objekta apkārtnes piesārņojums ar radionuklīdiem, kā arī γ –starojuma mērījumu rezultāti liecina, ka tas ir dabīgā fona līmenī, tad, veicot paredzētos drošības pasākumus, kas ir būtiski stingrāki nekā esošajās tvertnēs, nav pamata prognozēt jauno tvertņu ietekmi ārpus glabātavas teritorijas, kas saistīta ar radioaktīvo piesārņojumu.

Lai novērtētu iespējamās ietekmes ne tikai tvertņu būvniecības un normālas ekspluatācijas, bet arī dažādu iespējamu un pat tikai hipotētiski iespējamu avāriju gadījumos, ziņojumā balstoties uz Starptautiskās atomenerģijas aģentūras rekomendācijām ir analizētas iespējamo avāriju situācijas, kad iespējama liela apjoma radioaktīvo vielu noplūde vidē. Scenārijos ir iekļauti gan iekšējie faktori, gan ārējie notikumi. Tiek analizēta indivīda saņemtā jonizējošā starojuma doza, kas radīsies 50 gadu laika periodā. Aviokatastrofas iespējamība radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" tuvumā tiek vērtēta 10⁻⁷ gadā, bet varbūtība, ka lidaparāts varētu bojāt tvertnes, ir vēl zemāka, taču kā vissliktākais no teorētiski iespējamajiem ziņojumā ir analizēts lidaparāta katastrofas scenārijs un novērtētas varbūtības sekas. Aprēķini rāda, ka vissliktākā

iespējamā negadījuma scenārija gadījumā (lidaparāta avārijas dēļ bojāti vairāki apstrādāto radioaktīvo atkritumu konteineri un sākas ugunsgrēks) un iespējami sliktākajos laika apstākļos, vislielākā gaisā esošās radioaktīvo vielu koncentrācija pie zemes virsmas ir 5 km attālumā no radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons". Ziņojumā ir aprakstītas nepieciešamās preventīvās un iespējamās avārijas sekas mazinošās darbības un informācija, ko šādos gadījumos jāsniedz sabiedrībai, kā arī ar veselības aizsardzību saistīti pasākumi. Jāņem vērā, ka apglabātie radioaktīvie atkritumi ir nedegoši un ugunsgrēku var izraisīt tikai ārēji avoti. Glabātavas gruntsūdeņu monitorings ļauj konstatēt tvertņu aizsargbarjeru bojājumus, un, nepieciešamības gadījumā, nekavējoties veikt bojātās tvertnes remontdarbus. Glabātavas "Radons" avārijas situācijas pasākumu plānā ir aprakstīti pasākumi, kas nepieciešamības gadījumā jāveic glabātavā un ārpus glabātavas teritorijas.

2001.gadā ir veikts drošības novērtējums Baldones atkritumu glabātavai attiecībā uz radioaktīvā piesārņojuma pārnesei pa gaisu un ūdeni pēc tās slēgšanas. Baldones atkritumu glabātavai pēc slēgšanas ir noteikts 300 gadus ilgs valsts uzraudzības periods. Pētījumā iekļauti ieteikumi ilgtermiņā veicamajiem pasākumiem. Glabātavas teritorijai visu uzraudzības laiku jānodrošina objekta fiziskā aizsardzība un vides radiācijas monitorings, jāveic arī gruntsūdens un drenāžas ūdeņu radionuklīdu radioaktivitātes mērījumi, jāuztur kārtībā gruntsūdens kontrolakas un citas sistēmas.

Vides pārraudzības valsts birojs, pamatojoties uz izvērtētās dokumentācijas analīzi, secina, ka:

- paredzētie glabātavas jauno tvertņu tehniskie risinājumi ir izvēlēti tādējādi, lai maksimāli samazinātu iespēju ilgtermiņā radioaktīvajam piesārņojumam izkļūt ārpus glabātavas teritorijas;
- jaunajās radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" tvertnēs paredzēts ievietot radioaktīvos atkritumus, kas būs sagatavoti saskaņā ar Ministru kabineta 2002.gada 19.marta noteikumu Nr.129 "Prasības darbībām ar radioaktīvajiem atkritumiem un ar tiem saistītajiem materiāliem" prasībām;
- atbilstoši Salaspils kodolreaktora demontāžas ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumam radioaktīvos atkritumus ar vidēju un zemu tilpuma radioaktivitāti un vidēju virsmas radioaktivitātes piesārņojumu, kā arī šķīdros radioaktīvos atkritumus iepakos dzelzsbetona aizsargkonteineros A-172;
- īstenojot paredzētos tehniskos risinājumus jauno tvertņu izbūvē un veco tvertņu nosegšanā, tiks nodrošināta normatīvo aktu prasību ievērošana attiecībā uz noteiktās efektīvās dozas pamatlimi iedzīvotājiem un visi tam pakārtotie limiti un ierobežojumi, kas nodrošina vides un iedzīvotāju aizsardzību;
- nav konstatēta neatbilstība spēkā esošo normatīvo aktu prasībām, kas nepieļautu darbības realizāciju izvēlētajā teritorijā;
- tiks pilnveidots objekta monitoringa režīms un ilgtermiņā projekta realizācija veicinās glabātavas drošības uzlabošanu;
- ņemot vērā, ka glabātava izvietota reljefa paaugstinājumā, nav paredzams, ka plānotās 9 m dziļās būvbedres ierīkošana ietekmēs gruntsūdens plūsmu un veicinās karsta procesu attīstību. Netiek prognozētas arī hidroģeoloģiskā režīma izmaiņas vai citas būtiskas ietekmes saistībā ar būvniecības darbu veikšanu;
- būvniecības laikā prognozētais transporta intensitātes pieaugums par aptuveni 20 automašīnām un ar to saistītais trokšņa un gaisa piesārņojuma palielinājums raksturojams kā nebūtisks;
- Salaspils kodolreaktora demontāžas atkritumu pārvadāšanas intensitāte paredzama vēl mazāka - divi līdz trīs automašīnu reisi dienā, kā rezultātā nav prognozējamas nekādas būtiskas vides ietekmes;
- radioaktīvo atkritumu kravu pārvadāšanai tiks izmantotas specializētas un atbilstoši aprīkotas kravas automašīnas, kas brauks pa apstiprinātu maršrutu un būs apgādātas ar nepieciešamajiem sakaru un drošības līdzekļiem;
- glabātavu "Radons" ietverošās teritorijas nogāzēs nav pieļaujama esošā veģetācijas slāņa bojāšana, lai neizraisītu nogāžu erozijas procesus;
- drošības apsvērumu dēļ visi mežsaimnieciskie darbi vismaz 100 m rādiusā ap radioaktīvo atkritumu glabātavu "Radons" jāsaskaņo atbildīgajās institūcijās;

- dabiskas izcelsmes radionuklīdu saturs augsnē, kā arī ^{137}Cs un ^{90}Sr īpatnējā radioaktivitāte, ko izraisījuši nokrišņi, ir zemāka par būvniecības materiāliem noteiktajiem ierobežojumiem, tas nozīmē, ka augsni ir iespējams izmantot tvertņu pārsegšanai;
- esošās sešas tvertnes pārklājot ar 5 līdz 6 m biezu nosedzošo slāni, tiks būtiski samazināta vides piesārņošanas varbūtība;
- Baldones pilsētas ar lauku teritoriju teritorijas plānojumā "Radons" teritoriju jānosaka kā radioaktīvo atkritumu glabātavas teritoriju;
- teritorijas plānojumā vismaz 100 m ap radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" B zonas teritoriju jāsauglabā kā dabas pamatnes teritorija, jo apkārtnes mežaudzes kalpo kā vizuālā aizsargbarjera un novērš erozijas iespējamību;
- lietoto slēgto jonizējošā starojuma avotu ilgtermiņa glabātavā paredzēts izveidot un uzturēt sistēmu kvalitātes un drošības pasākumu nodrošināšanai, ietverot gan inženiertehniskos risinājumus tās drošībai, gan darbinieku apmācību un citus nepieciešamos organizatoriskos un kontroles pasākumus;
- jauno tvertņu uzbūve un radioaktīvo atkritumu noglabāšanas nosacījumi praktiski izslēdz radioaktīvā piesārņojuma izplatību no glabātavas tās normālas ekspluatācijas rezultātā. Kā vissliktākais potenciāli iespējamais variants ir analizēts aviokatastrofas variants, kuras varbūtība vērtējama kā ļoti niecīga;
- esošās monitoringa programmas pilnveidei paredzēti papildus pasākumi, lai veiktu tritija mērījumus ēku iekštelpu gaisā, objekta ūdens kolektoros un gruntsūdeņos, kā arī veiktu izotopu specifiskus kopējās β un γ radioaktivitātes mērījumus objekta ūdens kolektoros, gruntsūdeņos un gaisā; paredzēts objekta ūdens kolektoros regulāri veikt arī radionuklīdu ^{241}Am , ^{60}Co , ^{137}Cs , ^{152}Eu , ^{147}Pm , ^{90}Sr , ^{204}Tl un ^{226}Ra koncentrācijas mērījumus, reizi ceturksnī veikt B zonas komunālo notekūdeņu radioaktīvā piesārņojuma kontroli, izveidot papildus monitoringa akas tritija izplatības novērojumiem un izveidot noslēgtu monitoringa aku joslu apmēram 100 m no objekta robežas. Līdz ar to pilnveidotās monitoringa programmas īstenošana ļaus pastāvīgi iegūt detalizētu un vispusīgu informāciju par glabātavas darbību un šī informācija būtu pieejama gan speciālistiem, gan iedzīvotājiem;
- ziņojumā paredzēts, ka jaunizveidojamā monitoringa aku josla būtu pieejama sabiedrībai, tomēr šajā joslā nebūtu pieļaujama pastāvīga būvniecība un brīva pieeja novērošanas akām;
- teritorijā ārpus iepriekš minētās monitoringa joslas nav nepieciešami citi papildus darbības un zemes izmantošanas ierobežojumi;
- objektīvas informācijas trūkums par glabātavas "Radons" līdzšinējo darbību un tās radītajām ietekmēm ir izraisījis ievērojamas iedzīvotāju daļas negatīvu attieksmi pret objekta paplašināšanu, līdz ar to jāveic pārdomāta un plaša iedzīvotāju informēšana par radioaktīvo atkritumu glabātavu "Radons" un tās darbību.

4. Izvērtētā dokumentācija

- 2004.gada 5.augusta LR Vides ministrijas Radioaktīvo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras Pieteikums ietekmes uz vidi novērtējumam jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūvei radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" – 6 lapas;
- 2004.gada 27.septembra LR Vides ministrijas Radioaktīvo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras Pieteikums ietekmes uz vidi novērtējuma Programmai – 1 lapa;
- 2004.gada 30.septembra Ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējās sabiedriskās apspriešanas protokols – 22 lapas;
- 2004.gada 14.oktobra Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domes priekšlikumi ietekmes uz vidi novērtējuma Programmai – 2 lapas;
- iedzīvotāju un lauku uzņēmēju priekšlikumi un prasības ietekmes uz vidi novērtējuma Programmai – 9 lapas;
- 2004.gada 5.novembra Programma ietekmes uz vidi novērtējumam divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūvei radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" – 8 lapas;

- 2005.gada 3.jūnija LR Vides ministrijas Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojums, 1 sējums, 276 lapas;
- 2005.gada 3.jūnija LR Vides ministrijas Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma kopsavilkums – 19 lapas;
- 2005.gada 13.jūnija Ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas protokols – 19 lapas;
- ekspertu atzinumi par ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu – 41 lapa;
- 2005.gada 15.jūlija ekspertu apspriedes par divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu protokols – 3 lapas;
- 2005.gada 22.jūlija Vides pārraudzības valsts biroja atzinums par divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu – 7 lapas;
- 2005.gada 28.septembra LR Vides ministrijas Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojums, 1 sējums, 307 lapas;
- 2005.gada 7.oktobra Radiācijas drošības centra atsauksme par ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu – 2 lapas;
- ekspertu atzinumi par ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu – 19 lapas;
- 2005.gada 21.oktobra Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domes atsauksme par ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu – 2 lapas.

5. Informācija par paredzētās darbības novērtēšanas procesā apkopotajiem ieinteresēto pušu viedokļiem un argumentiem (tai skaitā par sabiedriskās apspriešanas rezultātiem)

Informatīvie materiāli par Radioaktīvo atkritumu pārvaldības valsts aģentūras (kopš 2005.gada 1.janvāra nosaukums mainīts uz Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūra) sagatavoto pieteikumu ietekmes uz vidi novērtējumam jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūvei radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" bija pieejami Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domē "Pārupēs", Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē un Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojā. Paredzētās darbības sākotnējā sabiedriskā apspriešana notika 2004.gada 30.septembrī kinoteātrī "Baldone" Daugavas ielā 2, Baldonē. Ietekmes uz vidi novērtējuma programmas sagatavošanas laikā Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs saņēma divas iedzīvotāju vēstules un Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domes priekšlikumus par paredzētās darbības iespējamo ietekmi uz vidi un prasībām, kas jāiekļauj Ietekmes uz vidi novērtējuma Programmā. Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs, apkopojot ieinteresēto institūciju, lauku uzņēmēju un sabiedrības priekšlikumus, sagatavoja un 2004.gada 5.novembrī izsniedza Programmu Ietekmes uz vidi novērtējumam divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūvei radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons".

Saskaņā ar ziņojumā iekļauto informāciju, lai apzinātu vietējo iedzīvotāju viedokli par radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" pašreizējo ietekmi uz dzīves vidi un noskaidrotu sabiedrības viedokli par paredzēto darbību, laika posmā no 2005.gada 1.aprīļa līdz 2005.gada 8.aprīlim tika aptaujāti 205 iedzīvotāji Baldones pilsētā ar lauku teritoriju. Aptaujā tika ietvertas visas lauku mājas apmēram 3 km rādiusā ap glabātavu "Radons", kā arī tika intervēti Baldones pilsētas iedzīvotāji. No aptaujātajiem 50 bija Baldones lauku teritorijas un 155 Baldones pilsētas iedzīvotāji. Respondenti tika apmeklēti un intervēti viņu dzīves vietās. Respondenti, izņemot vienu, labi zināja, kur atrodas glabātava "Radons". Apmēram 2 km rādiusā no glabātavas "Radons" dzīvo 21% aptaujāto, savukārt 30% aptaujāto glabātavas "Radons" tuvumā ir zemes īpašumi. 53% aptaujāto norādīja, ka viņu darbība nav saistīta ar glabātavas apkārtni, daži īpaši uzsvēra, ka cenšoties turēties tālāk no šī apvidus. 47% aptaujāto norādīja, ka viņu darbība ir saistīta ar glabātavas apkārtni – apmēram viena trešdaļa aptaujāto sēņo un ogo glabātavas

apkārtnē, otra trešdaļa nodarbojas ar dārzkopību un lauksaimniecību, savukārt viena desmitdaļa dzīvo un tikpat daudz atpūšas glabātavas apkārtnē. Lielākā daļa aptaujāto (55%) atzina, ka jūt radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" ietekmi uz savu dzīvi, pārējie 45% aptaujāto uzskata, ka glabātavas "Radons" darbība viņu dzīves vidi būtiski neietekmē. Lielākā daļa respondentu, kas atzina, ka jūt radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" ietekmi uz savu dzīvi, par iemeslu minēja veselības problēmas; daļa par satraukuma iemeslu minēja neskaidrību par starojuma vai radioaktivitātes iedarbību; daži minēja psiholoģisko diskomfortu, apdraudētības un stresa sajūtas, bailes un neziņu. Bažas iedzīvotājos izraisa arī iespējamā ietekme uz dabu un dzīvniekiem, kā arī informācijas trūkums par radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" darbību. Daļa iedzīvotāju norādīja, ka glabātava "Radons" kavē Baldones ekonomisko attīstību. Tikai piektā daļa aptaujāto atzina, ka ir labi informēti par glabātavas "Radons" pašreizējo ietekmi uz vidi un veselību. 36% aptaujāto norādīja, ka pietrūkst informācijas par ietekmi uz veselību, ko izraisa radiācija, ka nepieciešami pētījumi par saslimstību Baldonē, regulāras iedzīvotāju medicīniskās apskates. 33% aptaujāto uzskata, ka nepieciešama regulāra informācija par radiācijas līmeni Baldonē. 15% aptaujāto vēlas uzzināt, kas notiek un kādā stāvoklī ir glabātava, no kurienes ved atkritumus, cik ilgi saglabāsies ietekme. 14% aptaujāto vēlas uzzināt par drošības garantijām objektā un ko darīt avārijas gadījumā, norāda, ka par to jāraksta presē. Vairums aptaujāto – 62% kategoriski iebilst pret glabātavas "Radons" paplašināšanu, 22% ir vairāk pret nekā par, 8% vairāk vai mazāk atbalsta un 8% nav viedokļa. Ziņojuma autori uzskata, ka iedzīvotāju negatīvo attieksmi nosaka tas, ka trūkst informācijas par radiācijas līmeni un tās iedarbību uz veselību, kā arī neziņa un bailes, kas saistīta ar nepietiekamu informāciju par glabātavas līdzšinējo darbību, un nekonekvētā valdības attieksme pret Baldones iedzīvotājiem.

Divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojumu sagatavoja SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" un 2005.gada 3.jūnijā Bīstamo atkritumu pārvaldības valsts aģentūra to iesniedza izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā. Darba ziņojums bija pieejams sabiedrībai Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domē "Pārūpēs", Baldones bibliotēkā Rīgas ielā 97, Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē Rīgā, Rūpniecības ielā 23 un Vides pārraudzības valsts birojā Rīgā, Rūpniecības ielā 23.

Darba ziņojuma sabiedriskā apspriešana klātienē notika 2005.gada 13.jūnijā kinoteātrī "Baldone" Daugavas ielā 2, Baldonē. Šo likumdošanā paredzēto iespēju piedalīties darba ziņojuma sabiedriskajā apspriešanā izmantoja 31 interesents. Iedzīvotāji interesējās gan par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru, gan uzdeva konkrētus jautājumus par jaunajām glabātavām: kāpēc izvēlēts šāds glabātavu tilpums; interesējās par datiem, kas iekļauti darba ziņojumā saistībā ar iedzīvotāju saslimstību un iedzīmtajām pataloģijām; jautāja par noteikumiem šādu objektu izvietojumam āremēs, interesējās par sabiedrības un pašvaldību attieksmi pret šādām glabātavām un iespējamajām kompensācijām; interesējās, vai darba ziņojumā ir izvērtēta objekta iespējamā ietekme uz Baldones balneoloģiskajiem resursiem un mežu biotopu un iespējamie draudi, ko rada šāds objekts, un vai, ņemot vērā ikmēneša monitoringa rezultātus, var apgalvot, ka objekts ir nekaitīgs; iedzīvotāju neizpratni izraisa, kāpēc turpinās glabātavas paplašināšanas projekts, ja lielākā daļa iedzīvotāju esot pret to; aizrādīja, ka ziņojumā ir daudz specifisku terminu, bet netiek norādītas konkrētas normas, ar ko salīdzināt šo specifisko informāciju, kā arī neesot informācijas, kam jāuztur autoceļi, pa kuriem tiks piegādāti būvmateriāli un atkritumu konteineri no Salaspils.

Darba ziņojuma izvērtēšanā Vides pārraudzības valsts birojs iesaistīja neatkarīgus ekspertus, kuru atzinumi tika apkopoti un iestrādāti Vides pārraudzības valsts biroja 2005.gada 22.jūlija atzinumā par darba ziņojumu. Atzinumā par darba ziņojumu tika norādīts, kāda ziņojumā iekļautā informācija papildināma vai precizējama, lai noslēguma ziņojums atbilstu izsniegtās programmas un spēkā esošās likumdošanas prasībām.

Ņemot vērā Vides pārraudzības valsts biroja un ekspertu izteiktās prasības un priekšlikumus, tika sagatavots un 2005.gada 28.septembrī iesniegts izvērtēšanai Vides pārraudzības valsts birojā divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" ietekmes uz vidi novērtējuma

noslēguma ziņojums. Noslēguma ziņojums sabiedrībai bija pieejams Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domē "Pārūpēs", Baldonē, Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē un Vides pārraudzības valsts birojā, interneta mājas lapās www.bapa.gov.lv un www.vidm.gov.lv/ivnvvb. Noslēguma ziņojuma izvērtēšanas laikā Vides pārraudzības valsts birojs saņēma Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domes atsaukumi par ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu, kurā norādīts, ka, radioaktīvo atkritumu glabātava "Radons" tika projektēta kā zemas aktivitātes radioaktīvo atkritumu glabātava, tādēļ Baldones pilsētas ar lauku teritoriju dome nevar piekrist ilgdzīvojošo starojuma avotu apglabāšanai glabātavā "Radons". Ņemot vērā paredzētās lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas plānoto darbības laiku - 50 gadi un to, ka ilgtermiņa glabātavas izveidei nav pat uzsākta iespējamās vietas izpēte, atsauksmē norādīts, ka ir nekorekta ilgdzīvojošo lietoto slēgto starojuma avotu plānotā pārvietošana uz ilgtermiņa glabātavu. Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domes atsauksmē norādīts, ka ziņojumā ir nekorekti apgalvojumi par pašvaldības ieguvumiem no tā, ka glabātava "Radons" izvietota Baldones lauku teritorijā, kā arī norādīts, ka ir nepamatoti secinājumi par iedzīmtajām pataloģijām. Līdz ar to ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras laikā veikta sabiedriskā apspriešana parāda, ka apkārtējo iedzīvotāju attieksme pret esošo radioaktīvo atkritumu glabātavu un jaunā projekta realizāciju ir neviennozīmīga, bet vairākumā negatīva, lai gan, kā parāda izpētes rezultāti, glabātavas līdzšinējā darbība un plānotā attīstība praktiski neietekmē zemes izmantošanu tās apkārtnē, kā arī ārpus glabātavas teritorijas nav novērota nekāda objektīvi konstatējama ietekme, kas varētu ietekmēt iedzīvotājus. Acīmredzot tieši apstākļi, ka radioaktivitāte nav sajūtama ar cilvēka maņu orgāniem kopumā ar informācijas un zināšanu trūkumu par šo specifisko jomu galvenokārt arī izraisa iedzīvotāju negatīvo reakciju. Līdz ar to ir nepieciešams sistemātisks un pastāvīgs informācijas nodrošināšanas un izglītošanas pasākumu komplekss, lai uzlabotu iedzīvotāju informētību, palielinātu izpratni par faktisko radioaktīvo atkritumu glabātavas darbību, pilnveidotu un detalizētu iedzīvotājiem un pašvaldībai sniegto informāciju par glabātavas darbību, kas ilgtermiņā varētu palielināt iedzīvotāju izpratni un vismaz daļēji mainīt iedzīvotāju attieksmi.

6. Obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi

Atbilstoši 2001.gada 3.jūlija Ministru kabineta noteikumos Nr.301 "Speciālo atļauju (licenču) un atļauju darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem izsniegšanas kārtība un kārtība, kādā publiski apspriežama valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu izveidošana vai būtisku pārmaiņu veikšana tajos" noteiktajam lēmumu par valsts nozīmes jonizējošā starojuma objekta izveidošanu vai būtisku pārmaiņu veikšanu tajā pieņem Ministru Kabinets, līdz ar to Vides pārraudzības valsts biroja atzinuma obligātie nosacījumi un turpmākajā projektēšanā veicamie pasākumi stājas spēkā tikai tādā gadījumā, ja tiek saņemts Ministru kabineta akcepts paredzētajai darbībai.

- Sadarbībā ar Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domi teritorijas plānojumā radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" teritoriju jānosaka kā radioaktīvo atkritumu glabātavas teritorija un vismaz 100 m ap to jāsauglabā dabas pamatnes teritorija.
- Divu jauno radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas projekta izstrāde jāveic saskaņā ar Ministru kabineta 2004.gada 13.jūlija noteikumos Nr.600 "Ar radiācijas drošību saistīto būvju būvniecības kārtība" noteikto.
- Objekta apsaimniekotājam Ministru kabineta 2001.gada 3.jūlija noteikumu Nr.301 "Speciālo atļauju (licenču) un atļauju darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem izsniegšanas kārtība un kārtība, kādā publiski apspriežama valsts nozīmes jonizējošā starojuma objektu izveidošana vai būtisku pārmaiņu veikšana tajos" noteiktajā kārtībā jāsaņem speciālā atļauja paredzētajai darbībai.
- Nodrošināma glabātuvē ievadamo radioaktīvo atkritumu izcelsmes un radioaktivitātes uzskaitē un kontrole atbilstoši normatīvo aktu prasībām.
- Būvniecības un ekspluatācijas darbos iesaistītajām personām jābūt atbilstoši apmācītām par drošām darba metodēm un specifiskajām prasībām saistībā ar paredzēto darbu veikšanu un glabātavas ekspluatācijas nosacījumiem, nepieciešamības gadījumā pilnveidojot esošo uzraudzības sistēmu būvniecības darbu veikšanas laikā.

- Realizējot projektu, jānodrošina vides monitoringa programmas pilnveidošana atbilstoši noslēguma ziņojumā paredzētajiem risinājumiem, veicot regulārus darba vides, kā arī augsnes, gaisa, grunts, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu radioaktivitātes mērījumus.
- Jāveic esošo sešu tvertņu pārklāšana ar nosedzošo slāni, maksimāli samazinot lietus un sniega kušanas ūdeņu iespējamo piekļuvi esošajām tvertnēm.
- Turpmākajā projektēšanā jāizstrādā konkrēti pasākumi glabātavas teritorijā konstatētā tritija piesārņojuma ierobežošanai un samazināšanai, kā arī detalizējami risinājumi par lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves nosacījumiem, nodrošinot nepieciešamos drošības nosacījumus un normatīvo aktu prasību ievērošanu.
- Sadarbībā ar atbildīgajām institūcijām jārisina jautājums par lidojumu ierobežošanu virs radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons".
- Saistībā ar iepriekšējā punktā minēto no potenciāli iespējamās avārijas sekas viedokļa sadarbībā ar Baldones pilsētas ar lauku teritoriju domi jāizvērtē ierobežojumu nepieciešamība jaunas blīvas apbūves veidošanā radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" tiešā apkārtnē.
- Pastāvīgi nodrošināt iedzīvotājiem un Baldones pilsētas ar lauku teritoriju pašvaldībai informāciju par radioaktīvo atkritumu glabātavas "Radons" darbību un monitoringa rezultātiem.

Vides pārraudzības valsts biroja lēmums

Ņemot vērā iepriekš minēto informāciju un likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 20.panta pirmo daļu, Vides pārraudzības valsts birojs nolēmj:

rekomendēt divu jaunu radioaktīvo atkritumu tvertņu un lietoto slēgto starojuma avotu ilgtermiņa glabātavas izbūves radioaktīvo atkritumu glabātavā "Radons" projekta tālāko izstrādi, nodrošinot šajā atzinumā izvirzīto prasību izpildi, jo:

- esošajā glabātavā nav pietiekama brīvā un rezerves tilpuma, lai apglabātu Salaspils kodolreaktora demontāžas rezultātā veidojošos, kā arī medicīnā, zinātnē un tautsaimniecībā rodošos atkritumus;
- glabātava izvietota netālu no lielākā atkritumu rašanās avota Salaspils kodolreaktora;
- glabātava izvietota netālu no Rīgas, kurā atrodas lielākā daļa pētniecības, mācību un ārstniecības iestāžu, kas būs nozīmīgākais radioaktīvo atkritumu avots nākotnē;
- autotransporta piebraukšanai nav nepieciešama jauna autoceļa būvniecība vai esošā autoceļa uzlabošana;
- ir izveidota un funkcionē nepieciešamā infrastruktūra glabātavas uzraudzībai, tās darbības inženiertehniskajai nodrošināšanai un kontrolei;
- radioaktīvo atkritumu glabāšana vienā vietā veicina drošas un ekonomiski pamatotas radioaktīvo atkritumu glabāšanas sistēmas attīstību valstī.

Direktors

J. Avotiņš

2005.gada 9.decembrī